

Volgnr.	Datum invoer	Betreft normonderdeel of document	Aanleiding	Wijziging	Eventuele opmerkingen
1	18-3-2025	Voorwoord	"bedrijven en instellingen"	"essentiële en belangrijke NIS 2 entiteiten"	Aanpassing terminologie in verlengde Cyberbeveiligingsbesluit (Cbb)
2	18-3-2025	Voorwoord	"alle schakels"	"en hun directe leveranciers in de toeleveringsketen"	idem
3	18-3-2025	Voorwoord	zodat de bedrijfsvoering verzekerd is"	"zodat de bedrijfscontinuïteit verzekerd is"	idem
	18-3-2025	Voorwoord		toegevoegd: "en een digitale audittool" beschikbaar is	idem
4	18-3-2025	1. Executive summary		toegevoegd: "in Europa"	toevoeging om aan te sluiten bij het Europese karakter van de
5	18-3-2025	3. Versiebeheer	Actualisering tabel 3.1	toegevoegd: versie 3.1, met als aanvullende tekst: In deze versie 3.1. van 18-03-2025 zijn diverse verbeterpunten bij elkaar gebracht in de opmaat naar V 4.0".	Tussenversie 3.1 om een reeks onduidelijkheden te ondervangen en om terminologie gelijk te trekken met het Cyberveiligheidsbesluit (CBB). Zodra de definitieve Wet er is, komt een nieuwe versie 4.0.
6	18-3-2025	3. Versiebeheer	Actualisering tabel 3.1 over aansluiting Europese ontwikkelingen	Toegevoegd: Om die reden zijn de norm en bijbehorende maatregelen zo geformuleerd dat deze in alle lidstaten overal toepasbaar zijn, "ook voor de directe toeleveranciers van NIS2 entiteiten in de lidstaten. De norm komt beschikbaar in meerdere talen, startend met Engels en Nederlands. Dit gebeurt zo ver als mogelijk is in lijn met de aandachtspunten zoals Enisa en andere Europese instellingen die formuleren."	Toevoeging vanwege frequente vragen over de wijze waarop ontwikkelingen in Europees verband worden geduid en verwerkt.
7	18-3-2025	4. Doel	Verduidelijkingen doel schema	Deze NIS2 beoogt de cyberveiligheid in de Europese Unie naar een hoger gemeenschappelijk niveau te brengen door de digitale weerbaarheid van 'essentiële en belangrijke entiteiten' in de lidstaten te versterken, omdat zij daarin een kritieke rol spelen. Via de keten zijn er veel meer organisaties kwetsbaar voor digitale dreigingen.	Betere aansluiting bij algemene doel NIS2 richtlijn, inclusief te gebruiken terminologie.
8	18-3-2025		idem	Dit schema richt zich primair op de directe leveranciers in de toeleveringsketen van deze entiteiten; doorgaans mkb bedrijven. Van de kritieke entiteiten wordt gevraagd dat zij hun directe toeleveranciers dienstverleners in beeld brengen en hun risico's in de keten te beperken.	Verheldering doelgroep van het schema.

9	18-3-2025	5. Governance	Verbetering feedback	Toevoeging: "Ronde tafel van auditoren" in de vorm van "specialisten met aantoonbare hoog gekwalificeerde ervaring in het auditeren van cybersecurity maatregelen"	Een al bestaand beraad van auditspecialisten krijgt nu een vaste status als forum voor inbreng auditspecialisten.
10	18-3-2025	5. Governance	Verbetering inzet experts	Toevoeging: "Expertteams"	Nadere aanduiding van teams die inhoudelijke verantwoordelijkheid dragen voor een thema.
11	18-3-2025	5. Governance	Verduideliking uitvoering van taken	Toevoeging: "Uitvoeringsorganisatie"	Roltoewijzing voor uitvoeringsorganisatie.
12	18-3-2025	5. Governance	Definitie sleutelterm	Toevoeging: Informatie over alle organisaties die hun certificaat hebben behaald of daar de intentie toe hebben via een pre-registratie. Daarnaast het register van gekwalificeerde auditors en hun organisaties."	Verduidelijking rol registers. Dit inclusief rol "pre-register" en een apart register van auditoren.
13	18-3-2025	5. Governance	Definitie borgingsterm	Toevoeging van definitie "Steekproeven", inclusief dat het hier om een "onaangekondigde toets" gaat.	Verduidelijking borging.
14	18-3-2025	5. Governance	Aanvulling definitie "Auditverslag"	Aanvulling dat het hier gaat om het "Auditverslag/rapportage van de auditor, te bewaren voor kwaliteitsdoelen voor 3 jaar en 3 maanden.	Antwoord op gevraagde verduidelijking bewaartermijnen.
15	18-3-2025	6.1 Scope	Aanvulling preregistratie	Toevoeging: "In de rapportage wordt de door de audittee opgegeven omschrijving bij preregistratie gevolgd."	Verduidelijking nav invoering preregistratie. De preregistratie is start voor de verwerking van gegevens.
16	18-3-2025	6.2 Scope	Bronvermelding	Toevoeging bronvermelding aan organisaties: "in het bijzonder artikel 7 van de Cyberbeveiligingswet en artikel 23 uit de NIS2 Richtlijn."	Juridische verankering
17	18-3-2025	7. Kern van NIS2	Basis mapping	Verduidelijking: NIS2 Quality Mark is gemapt op artikel 21 van de NIS2 Richtlijn."	Juridische verankering
18	18-3-2025	7. Kern van NIS2	Organisatorische randvoorwaarde	Toevoeging: "Zonder pre-registratie en deelname aan het pre-audit webinar kan er geen audit worden afgenomen."	Een goede voorbereiding van de audit is essentieel voor een audit die hanteerbaar blijft in tijd en belasting. Preregistratie en webinar zijn daarbij in de praktijk onmisbaar.
19	18-3-2025	8.3.1 Looptijd	Accreditatiestandaard 'High'	Toevoegen bij ISO/TEC 17021-1: "en/of toestemming van de Stichting Kwaliteitsinnovatie"	In deze startfase benodigde beslissruimte.
20	18-3-2025	8.3.2 Indicatie tabel tijdsduur	Aanpassing op basis eerste ervaringen	"MKB tot 25 FTE High" wordt aangepast tot "18-34"	Aanpassing op basis eerste ervaringen
22	18-3-2024	8.3.2 Tijdsduur aanvulling	Mogelijkheid van herstelperiode	Toevoegen: "Indien tijdens de audit op maximaal twee onderdelen een onvoldoende wordt gescoord, krijgt de audittee de mogelijkheid om deze specifieke punten binnen een periode van maximaal drie maanden te herstellen."	Noodzakelijke aanvulling op beoordeling bij nadere weging.
23	18-3-2024	8.3.2 Tijdsduur aanvulling	Termijnen herstel	Toevoegen: "Indien tijdens de audit op maximaal twee onderdelen een onvoldoende wordt gescoord, krijgt de audittee de mogelijkheid om deze specifieke punten binnen een periode van maximaal drie maanden te herstellen."	idem
24	18-3-2025	9.3 Vrijstelling en dubbel werk voorkomen door mapping	Aanvulling op "..vrijgesteld van auditplicht"	Toevoeging: "mits de norm binnen 2 jaar voor datum is beoordeeld."	Beperking vanwege mogelijkheid van tussentijdse normwijziging.
25	18-3-2025	10. Kwalificaties voor beoordeling	Aanvulling op "Werkwijzer van de audit"	Toevoeging "en het daarbij behorende digitale audittool"	De audittool heeft dezelfde status als de Werkwijzer.

27	18-3-2025	11. Opleiding auditoren	Vervalt: "De duur van de opleiding ... doorlopen"	Nieuw: "De opleiding is een dagdeel en richt zich vooral op het auditgesprek. Kennis over de NIS2 normen en wijze van beoordelen en technische kennis over cybersecurity dient al aanwezig te zijn."	Concretisering
29	18-3-2025	12. Aanmelden en aanvragen certificering	Toevoegingen	"Doe de verplichte preregistratie via de NIS2 QM website" en "Neem deel aan de verplichte pre-auditwebinar"	Aanvulling met het oog op een beter procesverloop en voorbereiding.
30	18-3-2025	12.1 Aanmelden en aanvragen certificering	Aanvullingen	Toevoegen aan de titel: Aanmelden voor certificering "via pre-registratie"	Benadrukken belang pre-registratie in titel
31	18-3-2025	12.2 Aanvraag certificering	Aanvulling	Toevoeging: "Het registratienummer (verkregen bij pre-registratie"	idem
32	18-3-2025	12.2 Aanvraag certificering	Aanvulling	Toevoeging "Het aantal medewerkers van de organisatie"	Aanvulling vanwege beoordeling tijdsduur audit
33	18-3-2025	12.2 Aanvraag certificering	Aanvulling	Toevoegingen: Een "advies of diagnose" van de auditor/audit organisatie "aan de Stichting Kwaliteitsinnovatie " dat audittee voldoet	Concretisering: alleen het advies, niet de auditrapportage
34	18-2-2025	12.3 Elementen van de audit	Aanvulling	Toevoeging: Indien "advies of diagnose" bij de Stichting	Concretisering: alleen het advies, niet de auditrapportage
35	18-3-2025	12.6 Rapportage van de audit	Aanvulling	Toevoeging: "De rapportage is uitsluitend bedoeld voor de auditor en de audittee."	Voorkomen dat de audittee zich onnodig gaat richten op de verplichte maatregelen en de overige verwaarloosd.
36	18-3-2025	13.2 Werkingstermijn voor de norm 15. Juridische kaders	Gewijzigde volgorde	Naar voren: "De laatste versie van de NIS2 richtlijn in de Engelse taal is de geldende versie voor de lidstaten van de Europese Unie. In de lidstaten van de Europese Unie wordt, zoals gebruikelijk, de NIS2 richtlijn vertaald naar eigen wet- en regelgeving. Het is aan de betrokken bedrijven en instellingen om daarnaast deze nationale toespitsingen te volgen. Elke lidstaat kan dus eigen onderdelen aanpassen. Het NIS2 Quality Mark Compliance en certificeringsschema moet dus uitsluitend gezien worden als een generiek hulpmiddel en niet als "de vertaling van de NIS2 wetgeving" in een lidstaat."	Verschillen in aanpak tussen de lidstaten van de EU komen nu naar voren bij de vertaling van de Richtlijn en de invoerdatum. Hier willen we rekening mee kunnen houden.
37	18-3-2025	16.1 omschrijving keurmerk en logo	Vaststelling	Keurmerk gedeponeerd.	Ten tijde van vaststelling 3.0 was logo nog niet gedeponeerd. Dat is inmiddels gebeurd.
38	18-3-2025	18. Uitzonderingen etc.	Aanvragen tijdelijke status	Toevoegingen: "Alleen in" dat geval kunnen bedrijven en organisaties een tijdelijke status aanvragen "via een pre-registratie".	Element van de pre-registratie toegevoegd.
39	18-3-2025	19. Nationale implementatie van NIS2	Voorzieningen bij nadere invullingen bij nationale implementatie van Nis2	Nieuwe tekst.	Noodzakelijke aanvulling met het oog op invulling per land van de NIS2 richtlijn door nationale wetgevers. Doel: beter kunnen volgen van de kaders per land.

Meer duidelijkheid over de berekening van audittijd en de verhouding tussen online en fysieke audits.

Vernieuwde audittijdentabel

In de nieuwe systematiek wordt de totale audittijd bepaald aan de hand van drie tabellen (basisuren, eventuele extra uren voor locaties/rechtspersonen en mogelijke kortingen bij bestaande certificeringen). Ook de richtlijnen voor online en fysieke audits worden iets aangescherpt, afhankelijk van het QM-niveau en de totale audittijd.